PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie

RWA-61-3/11/AŻ

Warszawa, dn. 31 maja 2011 r.

DECYZJA Nr RWA-4/2011

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) po przeprowadzeniu przeciwko przedsiębiorcy Andrzejowi Kosieradzkiemu prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą „Andrzej Kosieradzki GoWork.pl" w Siedlcach postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w toku którego zostało uprawdopodobnione, iż ww. przedsiębiorca stosuje określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy ochronie konkurencji i konsumentów praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} kodeksu postępowania cywilnego poprzez wykorzystywanie we wzorcach umownych zatytułowanych: *„Regulamin stanowiący integralną część umowy – zgłoszenie w kursie"* oraz *„Warunki uczestnictwa w kursie stanowiące integralną część umowy – zgłoszenie w kursie"* (dalej kolejno: *„Regulamin…"* oraz *„Warunki uczestnictwa w kursie…"*) postanowień o treści:

1. *„W przypadku rezygnacji z kursu w terminie od 14 dni do 7 dni przed rozpoczęciem kursu GoWork.pl zastrzega sobie prawo do wypłaty wpłaconej przez Uczestnika kwoty pomniejszonej o 200 zł celem pokrycia kosztów postępowania kwalifikacyjnego na kurs oraz koszty administracyjne"* (punkt 8 *„Regulaminu…"*)
2. *„W przypadku rezygnacji z kursu w terminie krótszym niż 7 dni przed rozpoczęciem kursu Uczestnikowi nie przysługuje zwrot wpłaconej kwoty"* (punkt 9 *„Regulaminu…"*)
3. *„(…) Spory pomiędzy stronami rozstrzyga Sąd Powszechny w Siedlcach"* (punkt 14 *„Regulaminu…"*)
4. *„(…) uczestnik kursu może zostać dyscyplinarnie skreślony z listy uczestników i traci prawo do kontynuowania nauki i do jakiejkolwiek rekompensaty ze strony placówki oraz zwrotu uiszczonych opłat"* (punkt 4 *„Warunków uczestnictwa w kursie…"*)
5. *„Własnoręcznym podpisem akceptuję i potwierdzam, że treść umowy i warunków uczestnictwa w kursie została szczegółowo uzgodniona ze mną i wyrażam zgodę na podporządkowanie się wyżej wymienionym postanowieniom oraz oświadczam, iż zapoznałem się i akceptuję program kursu"* (punkt 10 *„Warunków uczestnictwa w kursie…"*)

po przyjęciu wyrażonego w pismach z dnia 11 kwietnia 2011 r. i 15 kwietnia 2011 r. zobowiązania przedsiębiorcy do zaniechania zakazanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, **nakłada się** na przedsiębiorcę Andrzeja Kosieradzkiego prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „Andrzej Kosieradzki GoWork.pl" w Siedlcach **obowiązek wykonania tego zobowiązania** poprzez zawieranie nowych umów z konsumentami według nowoopracowanych wzorów *„Regulaminu stanowiącego integralną część umowy – zgłoszenie w kursie"* oraz *„Warunków*

uczestnictwa w kursie stanowiących integralną część umowy – zgłoszenie w kursie" , przekazanych przez przedsiębiorcę w załączeniu do pisma z dnia 15 kwietnia 2011 r., **w terminie 14 dni** od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 w związku z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nakłada** na przedsiębiorcę Andrzeja Kosieradzkiego prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „Andrzej Kosieradzki GoWork.pl" w Siedlcach obowiązek przekazania, w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, informacji o stopniu realizacji zobowiązania nałożonego w punkcie I sentencji decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie (dalej także: Prezes UOKiK, Prezes Urzędu, Delegatura UOKiK w Warszawie) przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy przedsiębiorca Andrzej Kosieradzki prowadzący działalność gospodarczą pod firmą „Andrzej Kosieradzki GoWork.pl" (dalej również: GoWork.pl, przedsiębiorca) stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów lub podejmuje działania niezgodne z przepisami kodeksu cywilnego.

W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu wystąpił do przedsiębiorcy o przesłanie wszystkich stosowanych przez GoWork.pl w obrocie z konsumentami wzorców umownych od początku roku 2010. W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu przedsiębiorca przesłał: *„Regulamin stanowiący integralną część umowy – zgłoszenie w kursie"* oraz *„Warunki uczestnictwa w kursie stanowiące integralną część umowy – zgłoszenie w kursie"*.

Wyniki kontroli treści postanowień zawartych w przedłożonych wzorcach umownych dały podstawę do sformułowania zarzutów stosowania przez GoWork.pl praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie postanowieniem z dnia 16 marca 2011 r. wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez przedsiębiorcę Andrzeja Kosieradzkiego prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „Andrzej Kosieradzki GoWork.pl" w Siedlcach praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (dalej także: rejestr, rejestr niedozwolonych klauzul umownych), o którym mowa w art. 479^{45} ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43 poz. 296 ze zm. – dalej: k.p.c.), poprzez zawarcie we wzorcach umownych zatytułowanych: *„Regulamin stanowiący integralną część umowy – zgłoszenie w kursie"* oraz *„Warunki uczestnictwa w kursie stanowiące integralną część umowy – zgłoszenie w kursie"* postanowień o treści:

1. *„W przypadku rezygnacji z kursu w terminie od 14 dni do 7 dni przed rozpoczęciem kursu GoWork.pl zastrzega sobie prawo do wypłaty wpłaconej przez Uczestnika kwoty pomniejszonej o 200 zł celem pokrycia kosztów postępowania kwalifikacyjnego na kurs oraz koszty administracyjne"* (punkt 8 *„Regulaminu…"*)
2. *„W przypadku rezygnacji z kursu w terminie krótszym niż 7 dni przed rozpoczęciem kursu Uczestnikowi nie przysługuje zwrot wpłaconej kwoty"* (punkt 9 *„Regulaminu…"*)
3. *„(…) Spory pomiędzy stronami rozstrzyga Sąd Powszechny w Siedlcach"* (punkt 14 *„Regulaminu…"*)

4. *„(...) uczestnik kursu może zostać dyscyplinarnie skreślony z listy uczestników i traci prawo do kontynuowania nauki i do jakiejkolwiek rekompensaty ze strony placówki oraz zwrotu uiszczonych opłat”* (punkt 4 *„Warunków uczestnictwa w kursie…”*)
5. *„Własnoręcznym podpisem akceptuję i potwierdzam, że treść umowy i warunków uczestnictwa w kursie została szczegółowo uzgodniona ze mną i wyrażam zgodę na podporządkowanie się wyżej wymienionym postanowieniom oraz oświadczam, iż zapoznałem się i akceptuję program kursu”* (punkt 10 *„Warunków uczestnictwa w kursie…”*)

Odpowiadając na zawiadomienie Prezesa Urzędu o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przedsiębiorca pismem z dnia 11 kwietnia 2011 r. wyraził stanowisko odnośnie do zarzutów zawartych w postanowieniu z dnia 16 marca 2011 r., jednocześnie podkreślając wolę współpracy z Prezesem Urzędu celem dostosowania treści wzorców umów przez niego stosowanych do obowiązujących przepisów prawa. GoWork.pl zobowiązał się do zaniechania stosowania zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień umownych.

Pismem z dnia 15 kwietnia 2011 r. GoWork.pl wniósł o wydanie w sprawie decyzji zobowiązującej w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i przekazał projekty nowoopracowanych wzorców umownych zatytułowanych: *„Regulamin stanowiący integralną część umowy – zgłoszenie w kursie”* oraz *„Warunki uczestnictwa w kursie stanowiące integralną część umowy – zgłoszenie w kursie”* określając termin wykonania tego zobowiązania.

Przedsiębiorca został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie. Strona nie skorzystała z przysługującego jej uprawnienia.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje:

Przedsiębiorca Andrzej Kosieradzki prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą „Andrzej Kosieradzki GoWork.pl” w Siedlcach, na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej pod numerem 1291/1990, prowadzonej przez Prezydenta Miasta Siedlce. Przedmiotem działalności przedsiębiorcy są m.in. pozostałe pozaszkolne formy edukacji.

Przy zawieraniu umów z klientami, będącymi konsumentami w rozumieniu art. 22^1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm. – dalej: k.c.), tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnych niezwiązanych bezpośrednio z ich działalnością zawodową lub gospodarczą, GoWork.pl posługuje się wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 k.c.

Od 1 lipca 2010 r. przedsiębiorca wykorzystuje w obrocie konsumenckim wzorce umowne zatytułowane: *„Regulamin stanowiący integralną część umowy – zgłoszenie w kursie”* oraz *„Warunki uczestnictwa w kursie stanowiące integralną część umowy – zgłoszenie w kursie”* zawierające m.in. następujące postanowienia, których treść jest zbieżna z treścią postanowień umownych wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone:

1. *„W przypadku rezygnacji z kursu w terminie od 14 dni do 7 dni przed rozpoczęciem kursu GoWork.pl zastrzega sobie prawo do wypłaty wpłaconej przez Uczestnika kwoty pomniejszonej o 200 zł celem pokrycia kosztów postępowania kwalifikacyjnego na kurs oraz koszty administracyjne”* (punkt 8 *„Regulaminu…”*)
2. *„W przypadku rezygnacji z kursu w terminie krótszym niż 7 dni przed rozpoczęciem kursu Uczestnikowi nie przysługuje zwrot wpłaconej kwoty”* (punkt 9 *„Regulaminu…”*)

3. *„(...) Spory pomiędzy stronami rozstrzyga Sąd Powszechny w Siedlcach”* (punkt 14 *„Regulaminu…”*)
4. *„(...) uczestnik kursu może zostać dyscyplinarnie skreślony z listy uczestników i traci prawo do kontynuowania nauki i do jakiejkolwiek rekompensaty ze strony placówki oraz zwrotu uiszczonych opłat”* (punkt 4 *„Warunków uczestnictwa w kursie…”*)
5. *„Własnoręcznym podpisem akceptuję i potwierdzam, że treść umowy i warunków uczestnictwa w kursie została szczegółowo uzgodniona ze mną i wyrażam zgodę na podporządkowanie się wyżej wymienionym postanowieniom oraz oświadczam, iż zapoznałem się i akceptuję program kursu”* (punkt 10 *„Warunków uczestnictwa w kursie…”*)

W pismach złożonych w trakcie niniejszego postępowania GoWork.pl zobowiązał się do zaniechania stosowania w obrocie konsumenckim zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień umownych poprzez ich usunięcie z treści *„Regulaminu…”* i *„Warunków uczestnictwa w kursie…”*. Przedsiębiorca przedłożył Prezesowi Urzędu projekty nowoopracowanych wzorców umownych.

Prezes Urzędu ustalił również, że w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} k.p.c. zamieszczone zostały postanowienia o treści:

1. *„Wpłacona w momencie zapisu kwota 150 zł jest przeznaczona na pokrycie kosztów administracyjnych i dystrybucyjnych i nie podlega zwrotowi w przypadku rezygnacji” –* postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 9 czerwca 2003 r. (sygn. akt XVII AmC 44/02) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 426,
2. *W przypadku rezygnacji z nauki w terminie przed rozpoczęciem zajęć, zwrot wniesionych opłat nie przysługuje”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 4 sierpnia 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 46/03) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 1249,
3. *„Wszelkie spory rozstrzygać będzie Sąd dla M. Katowic”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 12 stycznia 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 13/04) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 397,
4. *„(...) Kursant może zostać dyscyplinarnie skreślony z listy kursantów bez prawa do zwrotu opłaty”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 marca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 21/05) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 971,
5. *„W przypadku dobrowolnej rezygnacji z kursu lub dyscyplinarnego skreślenia (...) z listy słuchaczy na zasadach wymienionych w punkcie 6 Ogólnych Warunków Uczestnictwa zwrot opłat wniesionych za kurs nie przysługuje”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 marca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 21/05) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 972,
6. *„Oświadczam, że zapoznałem się i wynegocjowałem treść niniejszej umowy”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 20 lipca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 9/06) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 881.

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu zważył, co następuje:

I. Uprawdopodobnienie stosowania praktyki, o której mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Przepis art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, że *jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.*

W związku z powyższym, dla zastosowania art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zachodzi w przedmiotowej sprawie konieczność uprawdopodobnienia naruszenia przez GoWork.pl przepisu art. 24 ww. ustawy.

Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,* przez które stosownie do definicji zawartej w ust. 2 tego przepisu rozumie się *godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działania przedsiębiorcy.*

Jednocześnie artykuł ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie następujących przesłanek:

A) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy;
B) działanie to jest bezprawne;
C) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Uprawdopodobnienie statusu przedsiębiorcy

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z jej art. 4 pkt 1, pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tj. Dz. U. 2010 r. Nr 220, poz. 1447) a także: (a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, (d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 – na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Andrzej Kosieradzki prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą „Andrzej Kosieradzki GoWork.pl" w Siedlcach na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej pod numerem 1291/1990, zatem posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powołanego powyżej art. 4 pkt 1

ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym oznacza to, iż zachowanie GoWork.pl podlega kontroli dokonywanej na podstawie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Uprawdopodobnienie bezprawności działania

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w przepisie art. 24 ust. 2 pkt 1 identyfikuje jako bezprawne działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Jak wskazał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej również: SOKiK) w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 (obecnie: art. 24 ust. 2) można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} § 2 k.p.c. A zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru niedozwolonych klauzul umownych stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Należy bowiem podnieść, iż stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez SOKiK za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, jest prawnie zakazane. Prawomocny wyrok SOKiK wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru skutek wobec osób trzecich (art. 479^{43} k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. *„Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes”*[1]. Przepis art. 479^{43} k.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. *Lege non distinguente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, posługującego się taką klauzulą w stosowanych przez siebie wzorcach umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok SOKiK od chwili wpisania klauzuli do rejestru wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) jednoznacznie wskazał, iż *„stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”*. Tym samym Sąd Najwyższy przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, że klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażeń, zmiana szyku zdania czy zastosowanie synonimów nie eliminuje abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia. By zaistniała możliwość uznania dwóch postanowień za tożsame wystarczy, by hipoteza zapisu kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli

[1] H. Ciepła, „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.” T. II, wydanie 3, s. 249

wpisanej do rejestru. *„Nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame"* (wyrok SOKiK z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt XVII AmA 46/04). Stanowisko to znalazło również potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt III SZP 3/06, w której Sąd ten argumentował, iż *„stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru"*.

Ad 1. sentencji decyzji

Przedsiębiorca w punkcie 8 stosowanego w obrocie z konsumentami wzorca umownego pod nazwą *„Regulamin…"* zawarł postanowienie o brzmieniu: *„W przypadku rezygnacji z kursu w terminie od 14 dni do 7 dni przed rozpoczęciem kursu GoWork.pl zastrzega sobie prawo do wypłaty wpłaconej przez Uczestnika kwoty pomniejszonej o 200 zł celem pokrycia kosztów postępowania kwalifikacyjnego na kurs oraz koszty administracyjne"*.

Zdaniem Prezesa UOKiK treść wskazanego postanowienia jest tożsama z treścią postanowienia:

„Wpłacona w momencie zapisu kwota 150 zł jest przeznaczona na pokrycie kosztów administracyjnych i dystrybucyjnych i nie podlega zwrotowi w przypadku rezygnacji", uznanego za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 9 czerwca 2003 r. (sygn. akt XVII AmC 44/02) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 426.

Sąd stwierdził, iż kwota 150 zł niepodlegająca zwrotowi i przeznaczona na pokrycie kosztów administracyjnych i dystrybucyjnych, obciąża konsumenta niezależnie od powodów, dla których konsument od umowy odstępuje, jak również nie jest zależna ani adekwatna do ponoszonych przez przedsiębiorcę kosztów związanych z zawarciem umowy. Ponadto Sąd wskazał, iż taki zapis nakłada wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty określonej kwoty w przypadku rezygnacji z wykonania umowy, przy jednoczesnym braku takiego obowiązku po stronie przedsiębiorcy, co stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385^3 pkt 16 k.c..

Postanowienie wykorzystywane przez GoWork.pl, podobnie jak postanowienie z rejestru, przewiduje brak zwrotu określonej kwoty w przypadku rezygnacji z kursu niezależnie od jej powodów. Ponadto, wysokość tej kwoty nie jest zależna od rzeczywistych kosztów ponoszonych przez przedsiębiorcę związanych z zawarciem umowy. Przy zróżnicowanych cenach kursów, kwota 200 zł może stanowić nawet do 100% ceny kursu, co wskazuje na nieuzasadnioną dysproporcje pomiędzy ceną a *„kosztami postępowania kwalifikacyjnego na kurs oraz kosztami administracyjnymi"*.

Ad 2. sentencji decyzji

W punkcie 9 wzorca umownego zatytułowanego *„Regulamin stanowiący integralną część umowy – zgłoszenie w kursie"* GoWork.pl stosuje postanowienie o treści: *„W przypadku rezygnacji z kursu w terminie krótszym niż 7 dni przed rozpoczęciem kursu Uczestnikowi nie przysługuje zwrot wpłaconej kwoty"*.

W opinii Prezesa Urzędu treść ww. postanowienia jest tożsama z treścią postanowienia:

„W przypadku rezygnacji z nauki w terminie przed rozpoczęciem zajęć, zwrot wniesionych opłat nie przysługuje", uznanego za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 4 sierpnia 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 46/03) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 1249.

W przedmiotowym wyroku Sąd uznał, iż kwestionowane postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385^3 pkt 12 i 13 k.c. SOKiK stanął na stanowisku,

iż zapisy wzorca umowy przewidujące obowiązek spełnienia świadczenia za okres po odstąpieniu od umowy lub pozwalają zatrzymać spełnione wcześniej świadczenie za okres po odstąpieniu od umowy jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumenta. Sąd dodatkowo wskazał, iż w przypadku odstąpienia od umowy, rozliczenie z konsumentem powinno nastąpić według zasady wyrażonej w art. 494 k.c.

W ocenie Prezesa Urzędu, zapis stosowany przez GoWork.pl, mimo różnic w treści, jest tożsamy w skutkach ze wskazanym wyżej postanowieniem wpisanym do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Zarówno postanowienie stosowane przez przedsiębiorcę, jak i postanowienie z rejestru, zastrzega dla przedsiębiorcy uprawnienie do niezwrócenia wpłaconej przez konsumenta kwoty w całości w przypadku rezygnacji z zajęć przed ich rozpoczęciem, co jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i w rażący sposób narusza interes konsumenta.

Ad 3. sentencji decyzji

Punkt 14 *„Regulaminu…”* stosowanego przez przedsiębiorcę zawiera postanowienie o treści: *„(...) Spory pomiędzy stronami rozstrzyga Sąd Powszechny w Siedlcach”.*

Zdaniem Prezesa Urzędu treść tego postanowienia tożsama jest z treścią postanowienia:

„Wszelkie spory rozstrzygać będzie Sąd dla M. Katowic”, uznanego za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 12 stycznia 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 13/04) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 397.

W przywołanym wyroku SOKiK stwierdził, iż narzucanie sądu siedziby pozwanego jako sądu wyłącznie właściwego jest klauzulą abuzywną w świetle art. 358^3 pkt 23 k.c. W przypadku, kiedy przedsiębiorca będzie dochodzić roszczeń powstałych z rozliczeń z umowy, kierując sprawę do sądu właściwego ze względu na miejsce siedziby przełamie właściwość ogólną sądu miejsca zamieszkania konsumenta wynikającą z art. 27 § 1 k.p.c., co zdaniem Sądu, powodować może uciążliwość dla konsumenta, co z kolei stanowi istotę klauzuli abuzywnej określonej w art. 358^3 pkt 23 k.c.

Mając na uwadze treść zakwestionowanej klauzuli oraz klauzuli przywołanej powyżej, a wpisanej do rejestru klauzul niedozwolonych należy wskazać, że przedmiotowa klauzula jest tożsama co do skutku i celu z klauzulą wpisaną do niniejszego rejestru. Istotą tych klauzul jest bowiem arbitralne narzucenie sądu siedziby pozwanego jako wyłącznie właściwego, co może stanowić utrudnienie dla konsumenta dochodzącego roszczeń powstałych z rozliczeń z umowy.

Ad 4. sentencji decyzji

GoWork.pl w punkcie 4 *„Warunków uczestnictwa w kursie…”* stosuje postanowienie o treści: *„(...) uczestnik kursu może zostać dyscyplinarnie skreślony z listy uczestników i traci prawo do kontynuowania nauki i do jakiejkolwiek rekompensaty ze strony placówki oraz zwrotu uiszczonych opłat”.*

W opinii Prezesa Urzędu treść wskazanego postanowienia jest tożsama z treścią postanowień o brzmieniu:

„(...) Kursant może zostać dyscyplinarnie skreślony z listy kursantów bez prawa do zwrotu opłaty”, uznanego za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 marca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 21/05) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 971,

„W przypadku dobrowolnej rezygnacji z kursu lub dyscyplinarnego skreślenia (...) z listy słuchaczy na zasadach wymienionych w punkcie 6 Ogólnych Warunków Uczestnictwa zwrot opłat wniesionych za kurs nie przysługuje”, uznanego za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 marca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 21/05) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 972.

SOKiK odnosząc się w wyroku do wskazanych powyżej postanowień stwierdził, iż w sposób rażący naruszają one powszechnie obowiązujące przepisy kodeksu cywilnego o zobowiązaniach wzajemnych. Sąd podzielił zdanie powoda – Prezesa Urzędu – w zakresie ukształtowania zasad wzajemnych rozliczeń na wypadek odstąpienia od umowy w oparciu o art. 494 k.c. Ponadto stwierdził, iż poprzez takie zapisy przedsiębiorca dąży do całkowitego przerzucenia na konsumentów ryzyka prowadzonej działalności gospodarczej. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stanął na stanowisku, iż wskazane klauzule są odzwierciedleniem niedozwolonych postanowień umownych określonych w art. 385^3 pkt 12 i 13 k.c.

Analiza postanowień stosowanych przez GoWork.pl i postanowień zamieszczonych w rejestrze prowadzi do wniosku, iż mają one tożsamą treść. Zarówno kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie, jak również postanowienia uznane za niedozwolone prawomocnymi wyrokami SOKiK, przewidują, iż w przypadku dyscyplinarnego skreślenia kursanta z listy, nie ma on prawa do jakiegokolwiek zwrotu wniesionych za kurs opłat, co jest niezgodne z przepisami kodeksu cywilnego w zakresie zobowiązań wzajemnych.

Ad 5. sentencji decyzji

W punkcie 10 *„Warunków uczestnictwa w kursie…”* wpisane jest postanowienie o treści: *„Własnoręcznym podpisem akceptuję i potwierdzam, że treść umowy i warunków uczestnictwa w kursie została szczegółowo uzgodniona ze mną i wyrażam zgodę na podporządkowanie się wyżej wymienionym postanowieniom oraz oświadczam, iż zapoznałem się i akceptuję program kursu”.*

Zdaniem Prezesa UOKiK treść tego postanowienia jest tożsama z treścią postanowienia:

„Oświadczam, że zapoznałem się i wynegocjowałem treść niniejszej umowy”, uznanego za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 20 lipca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 9/06) i wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 881.

W przywołanym wyroku Sad Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, iż przedmiotowe postanowienie narusza art. 385^1 § 1 k.c. jako, że nieprawdziwe jest oświadczenie jakiego podpisanie wymusza pozwany przedsiębiorca na konsumentach, stwierdzając, że wynegocjowali oni treść umowy, a wiec nie zawiera on nieuzgodnionych indywidualnie postanowień. Sąd wskazał, iż poprzez kwestionowane postanowienie przedsiębiorca, jako autor wzorca przedstawionego konsumentowi do podpisu, stara się przerzucić na tego ostatniego ciężar dowodu, iż dany wzorzec został uzgodniony indywidualnie, a zatem nie podlega dyspozycji art. 385^1 § 1 k.c. Takie ukształtowanie przedmiotowego postanowienia należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszające interesy konsumentów.

Argumenty, na które powołał się SOKiK w ww. orzeczeniu należy bezpośrednio odnieść do postanowienia kwestionowanego w niniejszej sprawie. Analiza porównawcza postanowień stosowanych przez GoWork.pl i wskazanego postanowienia wpisanego do rejestru pozwala stwierdzić, że postanowienia te w ten sam sposób kształtują stosunki miedzy stronami umowy wymuszając na konsumentach stwierdzenie, że wynegocjowali oni treść umowy. W związku z tym analiza porównawcza wskazuje na tożsamość treści porównywanych klauzul, której nie naruszają odmienności wynikające z użytych zwrotów i wyrazów.

Uprawdopodobnienie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet

powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK, działania przedsiębiorcy opisane w sentencji decyzji mogą naruszać interes konsumentów. Działania te polegają bowiem na wykorzystywaniu w obrocie postanowień, które zostały prawomocnie uznane przez sąd za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumentów. W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów – wszystkich konsumentów będących klientami GoWork.pl jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć z nim umowę. Działania te są zatem skierowane do z góry nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów. Oferta handlowa przedsiębiorcy ma charakter ogólnie dostępny, kierowana jest bowiem do wszystkich potencjalnych klientów. Tym samym kwestionowane przez Prezesa UOKiK działania GoWork.pl mogą naruszać interes nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywistym jest zatem, że bezprawne zachowanie przedsiębiorcy nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy czy indywidualny, ani też grupy takich osób, lecz narusza ono uprawnienia szerokiego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

Powyższe wskazuje na prawdopodobieństwo naruszenia w przedmiotowej sprawie zbiorowego interesu konsumentów, przez który należy rozumieć prawo wszystkich konsumentów do ukształtowania umowy zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego i bez narzucania postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, za uprawdopodobnione należy uznać, iż posługiwanie się przez GoWork.pl wskazanymi w pkt I sentencji decyzji postanowieniami umownymi wypełnia znamiona praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

II. Zobowiązanie przedsiębiorcy do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Jeżeli, stosownie do przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie przepisu art. 24 ww. ustawy, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia ww. naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań.

Określone przez GoWork.pl działania i zaniechania zmierzające do zapobieżenia zarzucanym jej naruszeniom obejmują zaprzestanie podpisywania z konsumentami umów z wykorzystaniem wzorca umowy zawierającego zakwestionowane postanowienia umowne.

Pismami z dnia 11 kwietnia 2011 r. oraz 15 kwietnia 2011 r. GoWork.pl zobowiązał się bowiem do dokonania zmiany wzorców zatytułowanych: *„Regulamin stanowiący integralną część umowy – zgłoszenie w kursie”* oraz *„Warunki uczestnictwa w kursie stanowiące integralną część umowy – zgłoszenie w kursie”* poprzez usunięcie w całości kwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień określonych w pkt I sentencji decyzji.

W wyniku podjęcia przedmiotowych działań przez przedsiębiorcę nastąpi eliminacja z obrotu konsumenckiego zakwestionowanych postanowień umownych.

Należy zatem uznać, że przyjęte przez GoWork.pl w ww. zakresie rozwiązania są równoznaczne z podjęciem działań zmierzających do zapobieżenia uprawdopodobnionym w toku

niniejszego postępowania naruszeniom art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z uwagi na powyższe, istnieje możliwość skorzystania z instrumentu prawnego przewidzianego art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do przepisu art. 28 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów „*w decyzji (...) Prezes Urzędu może określić termin wykonania zobowiązań.*" Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu zobowiązał GoWork.pl do wykonania przyjętego zobowiązania w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stąd należało orzec jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

III. Obowiązek złożenia informacji o stopniu realizacji zobowiązania

Stosownie do art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów „*w decyzji (...) Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań*".

Zgodnie z powołanym przepisem GoWork.pl został zobowiązany do złożenia w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji informacji o stopniu realizacji zobowiązania nałożonego w punkcie I sentencji decyzji.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w punkcie II sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479^{28} § 2 k.p.c. od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Otrzymuje:
GoWork.pl Andrzej Kosieradzki
ul. Starowiejska 172
08-110 Siedlce

Adres do korespondencji:
ul. Żurawia 47
00-680 Warszawa